

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ, ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩΝ

Η οικονομική κρίση των τελευταίων χρόνων ενέτεινε και την κρίση στο χώρο του βιβλίου, τόσο στο επίπεδο της παραγωγής, όσο και σε αυτό της πώλησής του. Μέσα στις δύσκολες συνθήκες της κρίσης είδαμε αφενός να μειώνεται το αναγνωστικό κοινό και τα χρήματα που το μέσο νοικοκυριό ξοδεύει για την αγορά βιβλίων, αλλά και πολλές από τις επιχειρήσεις του χώρου, είτε εκδοτικούς οίκους, είτε βιβλιοπωλεία, να συρρικνώνουν τις δραστηριότητές τους ή να κλείνουν. Το κλείσιμο των μεγάλων αλυσίδων βιβλιοπωλείων (Fnac, Παπασωτηρίου, Ελευθερουδάκης) κατέδειξε τα όρια της αγοράς βιβλίου στην Ελλάδα και τα αποτελέσματα ενός γιγαντισμού που προηγήθηκε της κρίσης, ενώ άφησε επίσης βαριά τραυματισμένες πολλές από τις εκδοτικές επιχειρήσεις λόγω των χρεών που άφησαν κάποιες από τις αλυσίδες που έκλεισαν. Η μείωση των σημείων πώλησης βιβλίου έχει επίσης επιπτώσεις τόσο στην ποικιλία των τίτλων που καταλήγουν στα ράφια, όσο και στους τρόπους προώθησής τους σε μεγάλες αλυσίδες, στο διαδίκτυο ή στα σούπερ μάρκετ.

Σε πολλά από τα προβλήματα αυτού του τρόπου διακίνησης του βιβλίου, απαντά η ύπαρξη μικρών, ανεξάρτητων βιβλιοπωλείων, τα οποία ανήκουν ως επί το πλείστον σε ανθρώπους με αγάπη για το βιβλίο και γνώση που τους καθιστά ικανούς να συμβουλεύουν το κοινό τους και να προωθούν καλύτερα το προϊόν του μόχθου συγγραφέων, μεταφραστών και εκδοτών. Επίσης, το μικρό βιβλιοπωλείο λειτουργεί συχνά, τόσο στα μεγάλα αστικά κέντρα, όσο και κυρίως στην επαρχία ως μια μικρή εστία πολιτισμού, μέσα από τις εκδηλώσεις και τις παρουσιάσεις βιβλίων που οργανώνει. Η ύπαρξη όμως του μικρού βιβλιοπωλείου απειλείται τα τελευταία χρόνια από πολλούς παράγοντες: την κατάργηση της ενιαίας τιμής βιβλίου, την ανάπτυξη μεγάλων ηλεκτρονικών βιβλιοπωλείων που έχουν τη δυνατότητα να πωλούν σε πολύ χαμηλότερες τιμές, τα γενικότερα φορολογικά μέτρα που δυσκολεύουν την επιβίωση του μικρού βιβλιοπώλη.

Θεωρώντας ότι είναι σημαντικό να στηριχτεί ο συγκεκριμένος κλάδος και να αναγνωριστεί η προσφορά του στο χώρο του βιβλίου και της προώθησής του, αλλά και στον πολιτισμό ευρύτερα, προτείνουμε κατ' αρχάς τα παρακάτω:

A) Επαναφορά της ενιαίας τιμής βιβλίου, όπως αυτή ίσχυε μέχρι το 2014. Αυτό αποτελεί πάγιο και επείγον αίτημα όλου του χώρου του βιβλίου.

B) Προστασία των βιβλιοπωλείων από τον αθέμιτο ανταγωνισμό. Οι προσφορές βιβλίων από τις εφημερίδες και τα περιοδικά, τα ολοένα αυξανόμενα bazaar βιβλίου, αλλά και η άνθιση

πρακτικών διάθεσης των βιβλίων σε σημεία πώλησης εκτός της αγοράς λιανικής του βιβλίου (π.χ. σχολικά βοηθήματα και ξενόγλωσσα διδακτικά βιβλία πωλούνται στα αντίστοιχα φροντιστήρια) απαιτούν τόσο συνεννοήσεις μεταξύ των εκδοτών όσο και ρυθμίσεις από την πλευρά του κράτους.

Επίσης ως μια κίνηση αναγνώρισης του μικρού ποιοτικού βιβλιοπωλείου αλλά και στήριξης του από την πολιτεία, προτείνουμε τη δημιουργία ενός μηχανισμού πιστοποίησης των μικρών, ανεξάρτητων βιβλιοπωλείων.

Ακολουθώντας το γαλλικό παράδειγμα, μπορεί να δημιουργηθεί ένα δίκτυο βιβλιοπωλείων που θα πιστοποιούνται από το υπουργείο ή (όταν υπάρξει) από τον ειδικό φορέα για το βιβλίο και προτείνουμε να προσφέρονται σ' αυτά τα βιβλιοπωλεία κάποια πλεονεκτήματα και ελαφρύνσεις. Παραδείγματος χάρη:

- απαλλαγή από τα δημοτικά τέλη σε συνεννόηση με τις τοπικές δημοτικές αρχές,
- δυνατότητα να επωφελούνται από προγράμματα χρηματοδότησης για την αναβάθμιση του εξοπλισμού τους και την εκπαίδευση του προσωπικού τους,
- επιδότηση θέσεων εργασίας κατά προτεραιότητα μέσω σχετικών προγραμμάτων.
- δημιουργία ενός ιστότοπου, όπου όχι μόνο ο αναγνώστης θα μπορεί να βρει πού υπάρχουν πιστοποιημένα βιβλιοπωλεία, αλλά και οι ίδιοι οι βιβλιοπώλες θα μπορούν να αναρτούν τις εκδηλώσεις τους και να δημοσιοποιούν περιεχόμενο. Ο ιστότοπος μπορεί να συνδέεται και με τα μπλογκ που συχνά διατηρούν τα εν λόγω βιβλιοπωλεία και θα δίνει τη δυνατότητα στους αναγνώστες να αναζητήσουν συγκεκριμένα βιβλία
- δημιουργία ενός ετήσιου βραβείου ελληνικής λογοτεχνίας το οποίο θα απονέμεται από τους βιβλιοπώλες που θα συμμετέχουν στο δίκτυο, αναγνωρίζοντας έτσι τη συμβολή του βιβλιοπωλείου στη δημιουργία αναγνωστών, στην κίνηση των ιδεών και στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και επιβραβεύοντας τη γνώση και την αγάπη των βιβλιοπωλών για το βιβλίο.
- συντονισμός και υποστήριξη εκδηλώσεων έτσι ώστε να μπορούν να μεταφέρονται σε περισσότερα του ενός βιβλιοπωλεία του δικτύου.
- διοργάνωση ετήσιας Εβδομάδας Μικρού Ανεξάρτητου Βιβλιοπωλείου.
- συνεργασία του υπουργείου (ή του αρμόδιου φορέα για το βιβλίο) με το δίκτυο των πιστοποιημένων βιβλιοπωλείων για τις καμπάνιες για το βιβλίο και την ανάγνωση, για την προώθηση των ετήσιων αφιερωμάτων σε συγγραφείς, ως ένδειξη αναγνώρισης της γνώσης και της εμπειρίας τους στο χώρο του βιβλίου κτλ.

Ιδανικός στόχος επίσης είναι αυτή η προσπάθεια να δημιουργήσει και ένα χώρο συνύπαρξης για τους μικρούς βιβλιοπώλες και να οδηγήσει σε ευρύτερες συνέργειες μεταξύ τους με σκοπό να διευκολύνουν τη δουλειά τους και να κάνουν βιώσιμες τις επιχειρήσεις τους.

Παράλληλα, το όλο εγχείρημα θα πρέπει να ζητήσει εξ αρχής τη συνεργασία των εκδοτών μέσω των συλλόγων τους, προσπαθώντας να εξασφαλίσει την υποστήριξή τους τόσο στο ίδιο το δίκτυο, όσο και στη διαδικασία πιστοποίησης.

Η πιστοποίηση θα μπορεί να αφορά τόσο γενικά βιβλιοπωλεία, όσο και ειδικά (π.χ. βιβλιοπωλεία τέχνης, θεάτρου, κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών, παιδικά, αστυνομικά κτλ. – θα μπορούσαμε να ορίσουμε ποιες κατηγορίες εντάσσονται στα ειδικά βιβλιοπωλεία, όπως κάνουν οι Γάλλοι). Η πιστοποίηση θα δίνεται για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, π.χ. τρία χρόνια, και θα ανανεώνεται με νέα κατάθεση των σχετικών στοιχείων.

Ενδεικτικά κριτήρια ώστε να συμπεριληφθεί ένα βιβλιοπωλείο στο δίκτυο θα μπορούσαν να είναι τα παρακάτω :

A) Η επιχείρηση να ανήκει στην κατηγορία της μικρής και μεσαίας ή της «πολύ μικρής» επιχείρησης σύμφωνα με τον κοινοτικό ορισμό του 2005.

B) Να μην αποτελεί μέλος αλυσίδας βιβλιοπωλείων, να μη συνδέεται μέσω franchising με οποιαδήποτε άλλη επιχείρηση και να μην αποτελεί βιβλιοπωλείο συνδεδεμένο αποκλειστικά με μία μόνο εκδοτική επιχείρηση.

Γ) Να ανήκει σε φυσικά πρόσωπα ή σε εταιρείες που ανήκουν σε φυσικά πρόσωπα και να μην έχει τη νομική μορφή ανώνυμης εταιρείας.

Δ) Το 70% του ετήσιου τζίρου της να αφορά τη λιανική πώληση βιβλίων.

Ε) Να διαθέτει ένα απόθεμα σε αριθμό τίτλων και ποικιλία όσον αφορά τις κατηγορίες βιβλίων που διαθέτει.

Στ) Να οργανώνει καθ' όλη τη διάρκεια του έτους εκδηλώσεις ή άλλες δράσεις που θα προωθούν το βιβλίο και την ανάγνωση (π.χ. εκπομπή αφιερωμένη στο βιβλίο σε κάποιο ραδιοφωνικό σταθμό, λέσχη ανάγνωσης κ.ά.) των οποίων η ποιότητα και η τακτικότητα θα κρίνεται από την αρμόδια επιτροπή που θα δίνει την πιστοποίηση. Σε περίπτωση που η έκταση του βιβλιοπωλείου ή άλλοι λόγοι δεν επιτρέπουν τη διοργάνωση εκδηλώσεων ή άλλων δράσεων, η πιστοποίηση να δίνεται όταν το 90% του ετήσιου τζίρου της επιχείρησης προέρχεται από τη λιανική πώληση βιβλίων.

Τα συγκεκριμένα βιβλιοπωλεία θα διακρίνονται με κάποια σήμανση τόσο στο χώρο τους, όσο και στον διαδικτυακό τους τόπο, αν διαθέτουν.

Ας επισημανθεί πως τα οικονομικά κριτήρια που αναφέρονται παραπάνω, είναι προς το παρόν ενδεικτικά και θα οριστούν με ακρίβεια στη συνέχεια.

Αν και τα υλικά οφέλη δεν είναι τόσο σημαντικά, ώστε να επιτρέψουν την επιβίωση των μικρών βιβλιοπωλείων, θεωρούμε ότι αυτό θα λειτουργήσει ως μια αναγνώριση της προσφοράς τους και θα τα ωφελήσει επικοινωνιακά, ότι θα δημιουργήσει ένα ρεύμα υπέρ τους στο αναγνωστικό κοινό και θα λειτουργήσει ως μια συμβολική χειρονομία στήριξής τους, αναγνωρίζοντάς τα ως σημαντικούς παράγοντες της διάδοσης του βιβλίου και της ανάγνωσης.

[Επεξεργασία πρότασης: Έφη Γιαννοπούλου, Νίκος Λαμπρόπουλος, σε συνεργασία με τους Σωκράτη Καμπουρόπουλο, Έλενα Πατάκη, Περικλή Δουβίτσα, Πόλα Καπόλα, Μιχάλη Καλαμαρά, Βάλια Δημοπούλου]